

غرب آشنا

در بین فوتبال دوستان ۴۸ کشور حاضر در جام جهانی شاید مردم هیچ کشوری به اندازه ایران با یکی از شش تیم تازه وارد حاضر در جام جهانی آشنا نباشند. ازبکستان که از زمان فروپاشی شوروی در سطح آسیا تیم قدرتمندی بوده، هیچ‌گاه در جام جهانی ۳۲ تیمی فرصت صعود به مسابقات را پیدا نکرد اما این بار با افزایش تعداد سهمیه‌ها، توانست برای نخستین بار در تاریخ خود جواز حضور در جام جهانی را کسب کند. ایران آنقدر در سال‌های اخیر در رقابت‌های مختلف از جمله مقدماتی جام جهانی، بازی‌های دوستانه و رقابت‌های کافا مقابل ازبکستان به میدان رفته و بازیکنان این تیم در لیگ ایران بازی می‌کنند که شاید نیاز به معرفی بازیکنان و شرایط این تیم نباشد، با این حال مروری بر شرایط تیم ملی ازبکستان پیش از اولین حضور این تیم در جام جهانی خالی از لطف نیست.

نحوه صعود چگونه بود؟

ازبکستان در هر دو مرحله اصلی مقدماتی جام جهانی در قاره آسیا با تیم ملی کشورمان همگروه بود و در هر چهار مسابقه، دیدار ایران و ازبکستان با نتیجه تساوی به اتمام رسید، درست مانند آخرین بازی دو تیم در فینال تورنمنت چهارجانبه العین که در ضربات پنالتی به سود ازبک‌ها خاتمه یافت. ازبکستان در مرحله مقدماتی در حالی که توانسته بود زودتر از موعد صعود خود را به جام جهانی قطعی کند، بالاتر از قطر و امارات قرار گرفت و بدون اینکه نیازی به پلی‌آف داشته باشد، راهی جام جهانی شد. قطعاً ازبکستان توانسته از فرصت افزایش سهمیه‌های آسیا برای حضور در جام جهانی استفاده کند اما این نسل طلایی که پیش از این صعود به المپیک ۲۰۲۴ پاریس را هم رقم زده بود، شاید در قاره کسب سهمیه برای جام جهانی ۲۲ تیمی هم بود.

سومین نماینده شوروی در جام جهانی

تاریخچه حضور ازبکستان در جام جهانی از این جام در تابستان داغ ۲۰۲۴ آغاز خواهد شد. ازبکستان که یکی از کشورهای جدا شده از اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ است، در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری جدی روی ورزش داشته و مدال‌های این تیم در المپیک و بازی‌های آسیایی نیز نشان می‌دهد که آنها در حال تبدیل شدن به یک قدرت بلاننازع در ورزش آسیا هستند. پس از روسیه و اوکراین، ازبکستان سومین کشور از ۱۵ کشور جدا شده از اتحاد جماهیر شوروی است که پس از فروپاشی قدرت شرقی زره‌های جنگ سرد، حضور در جام جهانی را تجربه می‌کند. پیش از این کشور ۳۶ میلیونی ازبکستان بارها به حضور در جام جهانی نزدیک شده بود، از شکست بحث‌برانگیز در پلی‌آف ۲۰۰۶ مقابل بحرین گرفته تا باخت در پلی‌آف سال ۲۰۱۴ مقابل اردن و دوامتیزی که برای صعود به جام جهانی ۲۰۱۸ کم آورد. در دوره قبلی، ازبکستان حتی به مرحله نهایی مقدماتی هم نرسید اما این بار داستان متفاوت بود.

مدل بازی ازبکستان چگونه خواهد بود؟

در دوران کاتانچ و کاپازده ازبکستان با وجود قدرت دفاعی و بازیکنان فیزیکی، تیمی با ذهنیت و ایده‌های تهاجمی بود اما فدراسیون فوتبال ازبکستان فابو کاناوارو را برای این استخدام کرد تا ازبکستان تبدیل به تیمی سرسخت و تدافعی برای حضور در نخستین جام جهانی شود. داور مشهور ازبکستانی روشن ایرماتوف که افتتاحیه جام جهانی ۲۰۱۰ را سوت زد و اکنون به عنوان نایب رئیس فدراسیون فوتبال ازبکستان فعالیت می‌کند، درباره دلیل حضور کاناوارو روی نیمکت تیم ملی ازبکستان گفت: «ما دیده‌ایم که سبک بازی دفاعی منجر به نتیجه می‌شود. ما به این باور داریم که با تجربه بین‌المللی و ملی کاناوارو، ساختار حرفه‌ای و تاکتیکی او، رویه و سیستمی جدید به تیم ملی ما اضافه می‌کند.» بنابراین باید در جام جهانی انتظار یک بازی اتوپوسی و کاملاً تدافعی را از ازبکستان داشته باشیم؛ کاملاً متفاوت با آنچه در بازی‌های آسیایی از این تیم می‌بینیم.

ملتی منصور در خشکی

ازبکستان نخستین کشور «محصور در خشکی دوگانه» در جهان است که به جام جهانی رسیده؛ یعنی کشوری که با کشورهای همسایه‌اش احاطه شده که خودشان هم به دریا راه ندارند. با توجه به اینکه لیختن‌اشتن تنها کشور دیگر با چنین شرایطی است، عملاً با ازبکستان باید به جام جهانی می‌رسید یا هیچ کس. ازبک‌ها مطمئنند که حضورشان در سال ۲۰۲۴ یک اتفاق مقطعی نیست؛ تیم‌های پایه‌شان هم نشان‌دهنده از آینده روشن داده‌اند. چند سال پیش تیم زیر ۱۷ سال‌شان انگلیس را در جام جهانی شکست داد و تیم زیر ۲۰ سال هم پس از قهرمانی در جام ملت‌های آسیا ۲۰۲۳، به مرحله حذفی رقابت‌های جام جهانی صعود کرد.

Group k

ازبکستان

ایتالیا

اولین حضور در جام جهانی

سرمرینی: فابو کاناوارو (ایتالیا)

کاپیتان: الدور شومرودوف

بهترین عملکرد:

رتبه در رده‌بندی فیفا: ۵۰

ستارگان: عبدالقادر خوسانوف (منچستر سیتی)، الدور شومرودوف (باشاک شهیر) و اوستون اورونوف (پرسپولیس)

بزنانه بازی‌ها:

پنجشنبه ۲۸ خرداد: ازبکستان - کلمبیا ۵:۳

سه‌شنبه ۲ تیر: پرتغال - ازبکستان ۲:۳

یکشنبه ۷ تیر: جمهوری کنگو - ازبکستان ۳:۰

این کشور را به دنبال کردن رؤیاهای بزرگتر ترغیب کرده است.

میراث فوتبال در سرزمین جاده ابریشم

هرچند موفقیت‌های اخیر توجهات را به خود جلب کرده، اما فوتبال در ازبکستان سابقه‌ای طولانی دارد. این ورزش از دهه ۱۹۳۰ در منطقه رواج پیدا کرد و باشگاه پختاکور در دوران اتحاد شوروی متعهد در سراسر کشور و پروژه‌های گسترده استعدادیابی، همگی بخشی از برنامه‌ای بودند که امروز ثمرات آن در قالب صعود به جام جهانی دیده می‌شود.

سرمایه‌گذاری روی نسل آینده

یکی از مهم‌ترین دلایل موفقیت ازبکستان، توجه ویژه به فوتبال پایه بوده است. برخلاف بسیاری از کشورها که برای تقویت تیم ملی به سراغ بازیکنان دو تابعیتی می‌روند، مسئولان فوتبال ازبکستان تصمیم گرفتند از ریشه کار را آغاز کنند. در سال‌های اخیر، تیم‌های پایه این کشور بارها در سطح قاره آسیا و جهان درخشیده‌اند. تیم زیر ۱۷ سال ازبکستان در جام جهانی نوجوانان ۲۰۲۳ انگلیس را حذف کرد و تا مرحله یک‌چهارم نهایی پیش رفت. تیم زیر ۲۰ سال نیز قهرمان آسیا شد و در جام جهانی جوانان عملکردی قابل توجه داشت. همچنین تیم امید این کشور در سال ۲۰۲۴ برای نخستین بار راهی بازی‌های المپیک شد. بسیاری از بازیکنان تیم ملی بزرگسالان امروز محصول همین نسل‌های موفق هستند؛ فوتبال‌یست‌هایی که سال‌ها در کنار یکدیگر رشد کرده‌اند و اکنون ستون اصلی تیم ملی را تشکیل می‌دهند.

کاناوارو و بلندپروازی‌های جدید

برای نخستین حضور در جام جهانی، فدراسیون فوتبال ازبکستان تصمیم گرفت از تجربه یک قهرمان جهان بهره‌برد. فابو کاناوارو، کاپیتان تیم قهرمان ایتالیا در جام جهانی ۲۰۰۶، هدایت این تیم را بر عهده گرفته تا تجربه بین‌المللی را به نسل جوان ازبکستان منتقل کند. کاناوارو از نخستین روز حضورش بر یک نکته تأکید داشته است: تیمش نباید از هیچ حرفی بترسد. او می‌خواهد ازبکستان نه به عنوان یک میهمان، بلکه به عنوان تیمی رقابت‌جو وارد جام جهانی شود.

فراتر از فوتبال

شاید مهم‌ترین دستاورد صعود ازبکستان به جام جهانی، تأثیری باشد که بر تصویر جهانی این کشور خواهد گذاشت. کشوری که روزگاری برای بسیاری ناشناخته بود، اکنون فرصت دارد خود را به میلیون‌ها نفر در سراسر جهان معرفی کند. برای نسل جوان ازبکستان، فوتبال به نماد امید و پیشرفت تبدیل شده است؛ نشانه‌ای از اینکه با برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و صبر می‌توان به اهدافی رسید که زمانی دست‌نیافتنی به نظر می‌رسیدند. جام جهانی ۲۰۲۴ شاید آغاز فصل تازه‌ای برای فوتبال ازبکستان باشد؛ فصلی که می‌تواند این کشور را به یکی از قدرت‌های نوظهور فوتبال آسیا تبدیل کند.

از لیگ ایران تا جام جهانی

اکثریت بازیکنان ازبکستان در لیگ این کشور بازی می‌کنند و در لیست ۳۰ نفره کاناوارو برای جام جهانی، نام چهره‌های آشنای لیگ ایران نیز دیده می‌شود. یوسویوف دروازه‌بان سابق فولاد، آشورماتوف مدافع استقلال، خامروکوف هافبک تراکتور، اورونوف و سرگیف مهاجمان پرسپولیس، ماشااریفوف وینگر استقلال و تیموروف بازیکن سابق سرخپوشان پایتخت، از بازیکنان لیست ازبکستان با سابقه بازی در لیگ ایران هستند. از لحاظ تجربه و گل ملی، الدور شومرودوف بازیکن سابق رم ستاره اصلی ازبکستان محسوب می‌شود اما این روزها هیچ نامی به اندازه عبدالقادر خوسانوف مدافع جوان و خوش‌آبیه منچستر سیتی در فوتبال ازبکستان پررنگ نیست. بازیکنی که در فصل گذشته تبدیل به یک چهره کلیدی و ثابت در ترکیب پپ گواردیولا شد و توانست با سرعت بالا و قدرت تخریب خود به علاوه توانایی بازیسازی، یکی از سه نامزد نهایی کسب جایزه بهترین بازیکن فصل منچستر سیتی شود و تا اینجا، موفق‌ترین لژیونر تاریخ فوتبال ازبکستان بوده است.

میراث کاتانچ در دستان قهرمان جهان

سرمرینی ازبکستان نامی آشنا برای هواداران فوتبال خواهد بود؛ اسطوره ایتالیایی دنیای فوتبال، کاپیتان قهرمان جام جهانی ۲۰۰۶ و آخرین مدافعی که جایزه توپ طلا را کسب کرد. فدراسیون فوتبال ازبکستان چندین نام بزرگ را برای هدایت تیم ملی این کشور در جام جهانی در نظر گرفت اما در نهایت، فابو کاناوارو که سابقه ناموفقی روی نیمکت تیم ملی چین داشت، هدایت ازبکستان را برعهده گرفت. کاناوارو روی نیمکت ازبکستان، میراث سرچو کاتانچ سرمرینی اسلوانوویایی و تیمور کاپازده ستاره سابق تیم ملی این کشور را در اختیار گرفته که در مسیر صعود ازبکستان به جام جهانی، تیم ملی را هدایت کردند. کاتانچ در مقدماتی به دلیل مشکلات سلامتی، جایش را به کاپازده داد و فدراسیون ازبکستان تصمیم گرفت با نامی بزرگ‌تر توجهات را در جام جهانی به خود جلب کند. کاناوارو در کشورهای چین، کرواسی و ایتالیا فراز و نشیب‌هایی به عنوان سرمرینی داشته اما این جام جهانی، می‌تواند نقطه قابل انکابی در کارنامه او باشد.

قصه ظهور قدرت جدید فوتبال آسیا

از سمرقند تا جام جهانی

بار در بزرگترین صحنه فوتبال جهان حاضر شود.

رؤیایی که سرانجام به حقیقت پیوست

صعود ازبکستان به جام جهانی ۲۰۲۴، اتفاقی نبود که یک‌شبه رقم خورده باشد. این کشور طی دو دهه گذشته بارها تا آستانه حضور در جام جهانی پیش رفت اما هر بار به شکلی تلخ از رسیدن به هدف بازماند. شکست جنجالی مقابل بحرین در مسیر جام جهانی ۲۰۰۶، حذف به دلیل تفاضل گل برابر کره جنوبی در مقدماتی ۲۰۱۴ و ناکامی در رقابت‌های انتخابی ۲۰۱۸، خاطرات تلخی بودند که فوتبال دوستان ازبک هرگز فراموش نکردند.

اما این بار همه چیز متفاوت بود. تساوی بدون گل برابر امارات در مرحله نهایی انتخابی جام جهانی، بلیت تاریخی حضور در آمریکا، کانادا و مکزیک را برای «گرگ‌های سفید» به ارمان آورد تا ازبکستان به نخستین کشور آسیای مرکزی تبدیل شود که راهی مرحله نهایی جام جهانی شده است.

بازتاب تحول یک کشور

درک اهمیت این موفقیت بدون شناخت تغییرات گسترده ازبکستان در سال‌های اخیر ممکن نیست. پس از استقلال از اتحاد جماهیر شوروی در

نگین زرین جاده ابریشم

سرزمین گرگ‌های سفید

موسیقیایی شان پیوند دهد. در عرصه سینما، از زمان شوروی تا امروز، فیلمسازانی مانند علی حامد و جهانگیر فاضلیف توانسته‌اند داستان‌های تلخ و شیرین مردم این سرزمین را به تصویر بکشند. در ادبیات نیز علی شیر نوایی در قرن پانزدهم از بزرگترین شاعران ترکی زبان محسوب می‌شود و هنوز بیت‌های او در محافل ادبی خوانده می‌شود. صنایع دستی ازبکستان از جمله سوزانی یا همان گلدوزی‌های سنتی، سفالگری و مسگری بخارا، در بازارهای جهانی جزو برندهای لوکس صنایع دستی است.

صعود اقتصادی و گردشگری بی سابقه

ازبکستان امروز بی‌تردید در کانون توجه جهان قرار گرفته است. در سال گذشته، تعداد گردشگران خارجی به ۱۰.۷ میلیون نفر رسید که رشدی ۴۷.۴ درصدی را نشان می‌دهد. این رشد چنان سریع بوده که سازمان ملل متحد، ازبکستان را جزو هفت کشور جهان با سریع‌ترین رشد گردشگری معرفی کرده است. درآمد حاصل از صادرات خدمات گردشگری به حدود ۴.۴ میلیارد دلار رسیده و این یعنی نزدیک به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی از همین راه به دست می‌آید.

فوتبال: رؤیایی که رنگ واقعیت گرفت

تیم ملی فوتبال ازبکستان ملقب به گرگ‌های سفید، پس از سال‌ها ناکامی در آستانه صعود در مقدماتی جام جهانی ۲۰۱۴، سرانجام در خرداد سال گذشته با تساوی برابر امارات به عنوان تیم دوم گروه نخست آسیا به جام جهانی ۲۰۲۴ راه یافت. این صعود تاریخی، شور و اشک شوق را به خانه‌های ازبک‌ها برد و پیرمردها و جوانانی که سال‌ها در ورزشگاه‌ها تیمشان را تشویق کرده بودند، با پایکوبی در خیابان‌های تاشکند، این لحظه رؤیایی را جشن گرفتند. تیم تحت هدایت فابو کاناوارو با ترکیبی از بازیکنان لژیونر و جوانان مستعد داخلی، در گروه یازدهم رقابت‌ها با پرتغال، کنگو و کلمبیا همگروه است و با امید به کسب تجربه، گام به بزرگترین رویداد ورزشی جهان گذاشته است.

آستانه رؤیای جام جهانی متوقف می‌شد؛ گاهی با یک گل، گاهی با تفاضل گل و حتی یک تصمیم جنجالی داور. اما سرانجام در تابستان ۲۰۲۴، کشوری که در قلب آسیای مرکزی قرار دارد توانست قفلی را بشکند که دو دهه فوتبال این کشور را اسیر خود کرده بود. صعود به جام جهانی برای ازبکستان فقط یک موفقیت ورزشی نیست؛ این اتفاق به نمادی از تغییرات عمیق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشوری تبدیل شده که در سال‌های اخیر تلاش کرده چهره‌ای تازه از خود به جهان ارائه دهد و حالا آماده است برای نخستین

محمدرضا رحیم پورا

وقتی تیم ملی ازبکستان با پیراهن آبی و سفید پا به زمین می‌گذارد، دیگر فقط یازده بازیکن نیستند که دنبال توپ می‌دوند. آنها نمایندگان گرگ‌های سفید هستند؛ همان‌هایی که پس از سه دهه تلاش طاق فرسا، سرانجام در خرداد ۱۴۰۴ با تساوی برابر امارات، تاریخ‌ساز شدند و برای نخستین بار جواز حضور در جام جهانی را کسب کردند اما ازبکستان فقط در این موفقیت شیرین خلاصه نمی‌شود بلکه آنجا سرزمین سمرقند و بخارا، گنجینه معماری تیمور لنگ، خاستگاه کهن‌ترین تمدن‌های جاده ابریشم و امروزه نیز یکی از پررونق‌ترین اقتصادهای آسیای مرکزی است. ازبکستان یعنی جایی که کاشیکاری‌های لاجوردی، کوچه‌بازارهای عطرآگین ادویه و مهمان‌نوازی‌ای که از دل صحرا سرچشمه می‌گیرد، روایتی است از قرن‌های متمادی.

سرزمین مادری باستان و معماری فیروزه‌ای

ازبکستان با مساحتی حدود چهل و پنج هزار کیلومتر مربع و جمعیتی نزدیک به ۳۸ میلیون نفر، قلب تاریخی جاده ابریشم است و یکی از معدود کشورهای دوگانه خشکی محصور در جهان به شمار می‌رود. شهر سمرقند که با کاشی‌های فیروزه‌ای و لاجوردی خود همواره گردشگران را مبهوت می‌کند، روزگاری پایتخت امپراطوری تیمور لنگ و در دوره هخامنشیان و نه چندان دور از آن، بخارا و خوارزم با مساجد کهن، مدرسه‌ها و کتبه‌های بلند، هرکدام برای خود قصه‌های ناگفته‌ای دارند. شهری را نمی‌توان یافت که در آن ردپای هنر و اندیشه از قرن نهم تا به امروز تداوم نیافته باشد. مردم ازبکستان که بیش از هشتاد درصد آنها از ازبک‌ها در کنار اقلیت‌های روس، تاجیک و قزاق تشکیل می‌دهند، در بستر فرهنگ اسلامی با مهمان‌نوازی ویژه‌ای از هر همدگر استقبال می‌کنند.

اقتصاد: رکوردشکنی در قلب کویر

اگر روزگاری اقتصاد ازبکستان بر پایه پنبه و استخراج طلا استوار بود، با مدیریتی پویا، این کشور در سال گذشته رکورد تاریخی رشد اقتصادی ۷.۷ درصدی را ثبت کرده و تولید ناخالص داخلی آن از مرز ۱۴۵ میلیارد دلار عبور کرده است. بازار خدمات با رشد ۱۴.۷ درصدی، صنعت با ۶.۸ درصد رشد و صادراتی که به ۳۳.۸ میلیارد دلار رسیده، نشان می‌دهد که این کشور در مسیر تنوع‌بخشی جدی گام برمی‌دارد. طلا، گاز طبیعی، محصولات پتروشیمی، نساجی و اخیراً صنایع خودروسازی، سید صادراتی آنها را پربارتر کرده‌اند. نرخ تورم نیز به ۷.۳ درصد کاهش یافته و نرخ بیکاری به ۴.۹ درصد رسیده است، یعنی مردم ازبکستان از ثمرات این رشد سریع مطلع و بهره‌مند شده‌اند. معادن غنی اورانیوم و تجهیزات الکترونیکی نیز در حال تبدیل این کشور به یک شریک تجاری مهم برای همسایگان است.

هنر و فرهنگ، فراتر از کاشی‌های لاجوردی

هنر اصیل ازبکستان در موسیقی سنتی مقام نهفته است. مقام که ریشه در تمدن کهن دارد، ملودی‌هایی غریب و عرفانی است که با عود، رباب و دوتار نواخته می‌شود و یونسکو این میراث معنوی را به عنوان شاهکار هنر شفاهی ثبت کرده است. در عرصه آهنگسازی مدرن، مثال برهاف با تلفیق موسیقی محلی ازبک و تکنیک‌های معاصر توانست موسیقی ملی را به صحنه جهانی برساند و با ساخت موسیقی‌های فیلم و تئاتر، نسل جدید را با ریشه‌های